

KİTAP TANITIMI / BOOK REVIEW

Hülya Argunşah, *Tarih ve Roman*, Kesit Yayınları, İstanbul 2016, 478 s. (ISBN: 978-605-9408-14-1)

Tarihî romanın ortaya çıkış sürecinde Aydınlanma Çağı ve Fransız İhtilali olmak üzere iki önemli olay etkilidir. Bu iki olayla birlikte tarihî roman hem ilk örneklerini vermeye başlar hem de gittikçe yayılan bir tür hâline gelir. Tarihî romanın ilk örneği XIX. yüzyılda Walter Scott'un *Waverley* isimli eseriyle verilir. Türkiye'de ortaya çıkışı da yine aynı yüzyılın ikinci yarısına rastlar. Türk Edebiyatında ilk tarihî roman, Namık Kemal'in *Cezmi* isimli eseridir. Bu tarihlerden sonra tarihî roman, bazı devirlerde sayıca çoğalan, bazı devirlerde normal seyrinde devam eden, ama her zaman okurların ve yazarların ilgisini çeken bir tür olur. Bu da tarihî romanı diğer roman türleri arasında giderek yıldızı parlayan bir tür hâline getirir. Bu itibarla hâlâ sınırları tam olarak çizilemese de tarihî roman üzerine yapılan incelemeler, araştırmalar yahut yorumlar da büyük bir artış gösterir.

Tarihî roman ile ilgili tartışmalar, tarihî romanın roman türünün içinde mi yer aldığı yoksa ondan ayrı bir tür olarak mı değerlendirilmesi gerektiği, dönem/devir/çağ romanları ile tarihî romanı birbirinden ayıran noktalar, romanın tarihîliği ve tarihin romanlaşması arasında nasıl bir ilişki olduğu, tarihî romanların ya da tarihle ilişkisi olan tiyatro, sinema gibi sanatların gerçeklikle münasebeti, popüler tarihî romanlara ilişkin beklentilerin ne olduğu, tarihî roman türünün toplumda nasıl bir ihtiyaca cevap verdiği gibi meseleler üzerinde yoğunlaşır. Hülya Argunşah'ın geniş bir birikim, yoğun bir çalışma ve emek sonucu ortaya koyduğu anlaşılabilir *Tarih ve Roman* adlı kitabı, bu ve buna benzer soruları irdeleyerek büyük bir boşluğu doldurmakta ve özellikle Türk Edebiyatındaki tarih ve roman ilişkisine özgün bir bakış açısı getirmektedir. Eser, farklı yerlerde yayımlanan 25 ayrı makalenin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Kitabın ilk bölümlerinde “Tarihî Roman”, “Tarihî Romanın Yükselişi”, “Tarihle İlgili Romanlarda Tarif ve Tasnifle İlgili Bazı Tenkit ve Teklifler”, “Tarihî Romanda Postmodern Arayışlar”, “Tarihleşen Roman, Romanlaşan Tarih” ve “Klasik Tarihî Roman Üzerine” başlıklarıyla tarihî romanın tanımı, tarihçesi, tarihî romanın özellikleri ve onu diğer romanlardan ayıran özellikler örnekler verilerek izah edilmiştir. Bu başlıklar ile tarihî romanın dünyada ve Türk Edebiyatındaki seyri geçmişten günümüze ortaya konulmuş ve bu yolla okuyucunun tarihî roman hakkında bilgi sahibi olması sağlanarak diğer bölümlerde ele alınan hikâyeler için bir altyapı oluşturulmuştur. Söz konusu bölüm, tarihî romanın özelliklerini ve muhtevasını bilmeyenler için aynı zamanda bir girizgâh mahiyeti de taşımaktadır.

Kitabın ilk bölümü olan “Tarihî Roman” kısmında, tarihî romanın tanımı, “Başlangıcı ve sonucu geçmiş zaman içerisinde gerçekleşmiş olan hadiselerin, devirlerin ve bu devirlerde yaşamış olan insanların hikâyelerinin edebî ölçüler içerisinde yeniden inşa edilmesidir.” (s. 23) şeklinde yapılmıştır. Ayrıca tarih ve edebiyat arasındaki gerçekliğe değinilerek tarihî romanın gerçekliği üzerinde durulmuştur. Tarihî romanın yenilenmesinin ve çağlar içerisinde devam etmesinin sebebi, insanların masala, fantastiğe, geçmişe olan ilgisi, geçmişte yaşanmış olaylardan ders alınabileceği fikri, millet hayatında süreçlerin tekrar yaşanabilmesi ihtimali, bireysel ya da toplumsal olarak yaşananları kaydetme arzusu şeklinde okuyucuya aktarılmıştır (s. 26).

İkinci başlık olan “Tarihî Romanın Yükselişi” kısmında tarihî romanın yükselişi, yine onun bir özelliği olan insanların anlatma ve dinleme ihtiyacından doğan destan, masal, efsane gibi türlerin modern hayat içerisindeki en yakın devamı olmasına ve bu türün sosyal ve tarihî şartlar içerisinde zaman zaman bir ihtiyaç hâline gelmesi ile gelişen modern roman tekniklerini kullanan yazarlar sayesinde kendini yenileyebilmesine bağlanır.

“Tarihle İlgili Romanlarda Tarif ve Tasnifle İlgili Bazı Tenkit ve Teklifler” başlıklı bölümde, tarih ile roman arasındaki ilişkinin çok eskiye dayanmasına mukabil, tarihî romanlar konusunda özellikle Türk Edebiyatı açısından bir kavram kargaşasının bulunduğu ve romanın, tarih karşısındaki konumunun bile tam anlamıyla açıklığa kavuşturulamadığı belirtilerek bunların üzerinde birtakım tenkit ve teklifler yapılmıştır (s. 50).

“Tarihî Romanda Postmodern Arayışlar” başlıklı bölümde, 1980 sonrasında tarih algısına farklı bir boyut kazandıran ve çoğulcu tarih anlayışını benimseyerek klâsik tarihî roman anlayışını yıkan “yeni tarihselcilik” kavramı üzerinde durulur. Bu kısımda, dünyada ve Türkiye’de postmodern tarih anlayışıyla yazılan eserler üzerinden bir değerlendirme yapılarak postmodernizmin estetik değerlerle alay etmesinden, onları yıkarak köklü bir değişime uğratmak istemesinden ve okuru eğlendirecek yazma biçimlerinin sanat eserine girmesiyle edebiyatın âdeta bir oyun hâline gelip tarihî romanlara farklı bir bakış açısı getirmesinden söz edilmiştir (s. 63-78).

“Tarihleşen Roman Romanlaşan Tarih” başlıklı bölümde, son dönem Türk edebiyatında postmodernizmin ve yeni tarihselciliğin edebiyattaki uygulamaları, tarihî romana ilginin artmasına ve bu türün yükselerek kendi kendini yenileyebilmiş olmasına sebep olarak gösterilmiştir (s. 94). Buna ek olarak tarihî romana, yeni kurgu ve anlatma tekniklerinin arayış ve deneyimleri sonucunda taşınan biçimler, onu popüler yapı ve çabuk tüketilen roman olmaktan kurtarmakta, ayrıca yeni okuma ve yorumlama imkânları tanımaktadır. Yine bu itibarla tarihî gerçeğe uygunluk bağının tartışmaya açılması söz konusu olmuştur. Zira postmodernizme göre, gerçeğin birden fazla olabileceği düşüncesi öne çıkmaktadır.

“Klasik Tarihî Roman Üzerine” başlıklı bölümde klasik tarihî romanın tanımı “tarihe ciddi, kesin ve belgelere dayalı bilgi olarak bakan anlayışın romandaki uygulamaları” (s. 143) şeklinde yapılırken geçmişten günümüze tarihî romanın gelişim sürecinden bahsedilir. Bunun yanında tarihle ilgili romanlarda adlandırma sorunu, romandan ayrı ve yepyeni bir tür olarak mı yoksa romanın bir alt türü olarak mı değerlendirilmesi gerektiği, romanda belirleyici bir özellik olan zaman ve gerçeklik sorunu, tarihle ilgili romanlarda ideolojik boyut ve didaktik olma kaygısı, yazarın sorumlulukları, kişileştirme gibi pek çok konuya değinilir (s. 96-144).

Tarih ve Roman kitabında, aynı zamanda “Hülya Argunşah ile Tarihî Roman Üzerine” ve “Hülya Argunşah ile Tarih-Edebiyat İlişkisi Üzerine” başlıklı iki söyleşi bulunur. Bu bölümlerdeki cevaplarda yazarın tarihî romana bakış açısı ortaya konulur ve son dönem tarihî romanlarda Osmanlı özel hayatını öne çıkaran sebepler, bizdeki tarihî romanın Rus ve Avrupa tarihî romanının yapısal anlamda neresinde olduğu, hangi romancıların daha başarılı bulunduğu gibi meseleler söz konusu edilir.

Kitapta ayrıca “Kırım’da Tarihî Roman Oluşturmanın Millî Varlık Açısından Şartları ve Önemi”, “Tarihî Türk Romanında Yesevî Dervişleri”, “Ahmet Mithat Efendi’nin Tarihî Romancılığı”, “Tarih, Tarihle İlgili Roman ve Mithat Efendi”, “Cezmi Üzerine Bazı Düşünceler”, “Cezmi Romanı ve Âdil Sultan Destanı”, “Ömer Seyfettin’in Tarihî Hikâyelerinde Kişileştirme”, “Bir Şairin Hikâyeciliği Üzerine: Yahya Kemal”, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Tarihî Romancılığı”, “Osmancık Üzerine Bir Deneme: Bozkırdaki Aşiretten Cihan Devletine”, “Çanakkale’de Yazılan Destanın Romanı: ... ve *Çanakkale: Geldiler, Gördüler, Döndüler*”, “Mustafa Necati Sepetçioğlu”, “Tarih... Roman... Ve Sepetçioğlu ...”, “Mustafa Necati Sepetçioğlu’nu Kaybettik”, “Rumeli’nin Anası: Gülsüm Ana/Beylerin Beyi: Ali Bey”, “Sevinç Çokum’un Kırım Romanı”, “*Ağustos Başağı*” başlıklı yazılar vardır. Hülya Argunşah, bu yazılarda tarif ve tasnifini yaptığı tarihî romanı bazı yazar ve eserlerle uygulamalı olarak anlatır. Böylece okuyucu, söz konusu bölümde bu yazarları ve onların eserlerini onun gözünden tanıma/yorumlama imkânı bulur.

Sonuç olarak Hülya Argunşah’ın *Tarih ve Roman* adlı kitabının, uzun bir süreçte meydana geldiği anlaşılabilir titiz bir okuma ve araştırmanın ürünü olduğu dikkati çeker. Daha önce tarihî romanla ilgili yaptığı çalışmalar, katıldığı sempozyumlar, sunduğu bildiriler ve ortaya koyduğu kitaplar ise onun bu konuya özel bir ilgisinin olduğunu ortaya koyar. Bu itibarla eserin bütününde Hülya Argunşah’ın söz konusu bilgisi ile tecrübesi hissedilir ve eser, tarihî roman

zerine araştırma yapanlar için bir başucu kitabı mahiyeti taşır. Özellikle tarihî romanın tanımını konusunda dahi hâlâ birtakım kavram kargaşalarının bulunduğu; bu türün, tarih ve gerçeklik karşısındaki tavrının net olarak çizilemediği Türk ve dünya edebiyatında, ortaya çıkan soruların ve sorunların irdelenmesi bakımından Hülya Argunşah'ın *Tarih ve Roman* kitabıyla teşekkürü ve gy hak ettiğini söylemek gerekir.

Dilek ÇAKIR*

---

* Tezli Yüksek Lisans ėrencisi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul / Türkiye, dileck_2308@hotmail.com